YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu toinen jaosto)

6 päivänä lokakuuta 1999 *

Asiassa T-110/97,

Kneissl Dachstein Sportartikel AG, Itävallan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Molln (Itävalta), edustajanaan asianajaja Georg Diwok, Wien,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Paul F. Nemitz ja Frank Paul, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

jota tukevat

Itävallan tasavalta, asiamiehenään Christine Stix-Hackl, jota avustaa asianajaja Michael Krassnigg, Wien, prosessiosoite Luxemburgissa Itävallan suurlähetystö, 3 rue des Bains,

ja

HTM Sport- und Freizeitgeräte AG, Itävallan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Schwechat (Itävalta), edustajinaan asianajaja Wolfgang Knapp, Bryssel ja Frankfurt am Main, ja asianajaja Till Müller-Ibold, Frankfurt am Main, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Arendt & Medernach, 8—10 rue Mathias Hardt,

väliintulijoina,

jossa kantaja vaatii kumoamaan Itävallan hallituksen pääomansiirtojen muodossa myöntämistä tuista Head Tyrolia Mares -yritykselle 30 päivänä heinäkuuta 1996 tehdyn komission päätöksen 97/81/EY (EYVL 1997, L 25, s. 26),

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Potocki sekä tuomarit K. Lenaerts, C. W. Bellamy, J. Azizi ja A. W. H. Meij,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 24.3.1999 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) 3 kohdassa:

"Yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

— —

c) tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. — — ".

2 Komissio on antanut tämän määräyksen soveltamista varten vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenteiden uudistamiseksi tarkoitettua valtion tukea koskevat yhteisön suuntaviivat (94/C 368/05) (EYVL 1994, C 368, s. 12; jäljempänä suuntaviivat).

Riidan taustalla olevat tosiseikat

3 Head Tyrolia Mares (jäljempänä HTM), joka on Itävallan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, on talviurheilu-, tennis, sukellus- ja golftarvikkeita tuottavien ja markkinoivien yritysten yhteenliittymä. HTM:n liikevaihto oli vuonna 1994 noin 5,2 miljardia Itävallan šillinkiä (ATS), eli +/- 390 miljoonaa ecua (jäljempänä mecu), josta 45 prosenttia oli peräisin Länsi-Euroopasta. Yhteenliittymän palveluksessa oli kesäkuussa 1995 noin 2 700 henkilöä. HTM:n toimipaikat sijaitsevat Yhdysvalloissa ja Euroopassa (Saksa, Itävalta, Italia, Tšekin tasavalta ja Viro). Itävallan toimipaikat sijaitsevat Kennelbachissa (536 työntekijää), Hörbranzissa (279 työntekijää), Schwechatissa (395 työntekijää) ja Neusiedlissä (80 työntekijää).

4 Julkinen holding-yhtiö Austria Tabakwerke (jäljempänä AT) osti vuonna 1993 HTM:n osake-enemmistön 20 miljoonan Yhdysvaltain dollarin (USD) (+/- 16 mecun) hintaan. AT siirsi HTM:lle uutena pääomana välittömästi 100 miljoonaa USD (+/- 80 mecua). HTM sai samana vuonna AT:ltä 85,25 miljoonan Saksan markan (DEM) (+/- 45 mecun) suuruisen omaa pääomaa korvaavan etuoikeudettoman osakaslainan.

5 Järkeistämistä, toiminnan monipuolistamista ja uusia investointeja koskevista ilmoitetuista hankkeista huolimatta HTM:lle aiheutui vuosina 1993 ja 1994 raskaita tappioita pääasiallisesti siitä syystä, että kansainväliset hiihtomarkkinat

olivat alkaneet taantua voimakkaasti 1980-luvun lopulta lähtien ja että tiettyjen muiden alojen, kuten urheiluvaate- ja golfvaruste-alojen tulokset olivat erittäin negatiiviset. Yrityksen kannattavuutta heikensivät vielä merkittävät rahoituskustannukset ja rakenneuudistukseen ja ylimääräisiin menoihin liittyvät erilaiset kustannuserät.

6 Handelsbank SBC Warburg (jäljempänä Warburg), jota AT oli tammikuussa 1995 pyytänyt laatimaan HTM:n elvyttämissuunnitelman, sai maaliskuussa 1995 tehtäväkseen laatia HTM:n yksityistämisohjelman ja aloitti toukokuussa 1995 mahdollisten ostajien valinnan.

7 Estääkseen HTM:n maksujen lakkauttamisen AT:n oli huhtikuussa 1995 pakko suorittaa yhteenliittymälle 400 miljoonan ATS (+/- 30 mecun) suuruinen pääomansiirto ja muuntaa omaksi pääomaksi vuonna 1993 myönnetty +/- 45 mecun suuruinen osakaslaina.

8 Heinäkuussa 1995 laadittiin HTM:n rakenneuudistussuunnitelma, jolla pyrittiin sen kannattavuuden palauttamiseen vuoteen 1997 mennessä. Tämän suunnitelman rahoittamiseksi ja maksukyvyttömyysmenettelyn välttämiseksi Itävallan valtiovarainministeriö hyväksyi elokuussa 1995 AT:n päätöksen, joka koski 1,5 miljardin ATS (+/- 112 mecun) suuruista uutta pääomansiirtoa HTM:lle, mikä maksettaisiin erissä vuosina 1995—1997.

9 Itävallan viranomaiset ilmoittivat AT:n päätöksestä 8.8.1995 komissiolle. Komissio osoitti 1.9.1995 Itävallan hallitukselle tietojensaantipyynnön, johon vastattiin 21.9.1995.

10 AT maksoi 30.9.1995 HTM:lle 373 miljoonan ATS (+/- 28 mecun) suuruisen erän. Koska HTM:n tilanne oli huonontunut, rakenneuudistuksesta luovuttiin syyskuussa 1995 ja HTM päätettiin myydä välittömästi. AT:n hallitus päätti Warburgin suosituksen perusteella hyväksyä Johan Eliaschin johtaman kansainvälisen sijoittajaryhmän (jäljempänä Eliasch-ryhmä) tekemän alustavan tarjouksen ja aloittaa koko HTM-konsernin välitöntä yksityistämistä koskevat neuvottelut.

11 Eliasch-ryhmän kanssa tehdyssä sopimuksessa sovittiin, että myyntihinta on 10 miljoonaa ATS (+/- 0,7 mecua) ja että AT suorittaa HTM:lle 1,19 miljardin ATS (+/- 88 mecun) suuruisen useina erinä maksettavan pääomansiirron. Eliasch-ryhmä sitoutui siirtämään 300 miljoonaa ATS (+/- 22 mecua), joista 25 miljoonaa ATS (+/- 2 mecua) heti komission hyväksyttyä AT:n toimenpiteet.

12 AT:llä oli oikeus saada 15 prosenttia siitä myyntivoitosta, jonka Eliasch-ryhmä tulisi saamaan, jos se myisi HTM:n ulkopuoliselle joko luovuttamalla osakkeita tai julkisen myyntitarjouksen perusteella. Eliasch-ryhmällä oli lopuksi velvollisuus jatkaa HTM:n toimintaa Itävallassa vähintään kolmen vuoden ajan ja pitää palveluksessa 50 prosenttia Schwechatin ja 80 prosenttia Hörbranzin ja Kennelbachin toimipaikkojen työvoimasta.

13 Kneissl Dachstein Sportartikel AG (jäljempänä Kneissl Dachstein), Itävallan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka tuottaa talviurheiluvälineitä (suksia, suksisiteitä ja monoja), pyysi 10.10.1995 päivätyllä kirjeellä komissiota tutkimaan niitä taloudellisia avustuksia, jotka AT oli myöntänyt HTM:lle.

14 Marraskuun viimeisellä viikolla 1995 komissiolle ilmoitettiin, että omistajanvaihdoksen jälkeen pankit suostuivat myötävaikuttamaan HTM:n rakenneuu-

distukseen siten, että ne luopuivat saatavistaan 630 miljoonan ATS (+/- 47 mecun) osalta ja suostuivat velan muuntamiseen.

15 Komissio aloitti 20.12.1995 tekemällään päätöksellä, jota muutettiin 13.3.1996, EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan (josta on tullut EY 88 artikla) perusteella menettelyn, jossa se tutki, soveltuivatko huhtikuussa 1995 myönnetty 400 miljoonan ATS (+/- 30 mecun) (ks. edellä 7 kohta) ja 1,19 miljardin ATS (+/- 88 mecun) suuruiset pääomansiirrot, jotka oli jo suoritettu tai jotka AT aikoi toteuttaa Eliasch-ryhmän kanssa tehdyn myyntisopimuksen perusteella, rakenneuudistukseen myönnettyinä tukina yhteismarkkinoille.

16 Lisäksi komissio katsoi, että kaikenkaikkiaan 1,273 miljardin ATS (+/- 95 mecun) suuruinen määrä, josta 773 miljoonaa (+/- 58 mecua) (ks. edellä 7 ja 10 kohta) oli jo maksettu HTM:lle, voitiin hyväksyä pelastustukena sen jälkeen, kun tämä määrä olisi muunnettu markkinahintaiseksi lainaksi.

17 Komissio julkaisi EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan perusteella jäsenvaltioille ja muille asianosaisille osoitetun tiedonannon, joka koski Itävallan hallituksen pääomansiirtojen muodossa myöntämiä tukia HTM-yritykselle (EYVL 1996, C 124, s. 5).

18 Komissiolle ilmoitettiin helmikuun alussa 1996, että myyntisopimus oli pantu täytäntöön siten, että AT oli luovuttanut osuutensa HTM:ssä Eliasch-ryhmälle.

19 Tutkimismenettelyn kuluessa Kneissl Dachstein esitti huomautuksensa 30.4.1996 päivätyssä kirjelmässä.

20 Komissio katsoi Itävallan hallituksen pääomansiirtojen muodossa myöntämistä tuista HTM-yritykselle 30 päivänä heinäkuuta 1996 tehdyssä päätöksessä 97/81/EY (EYVL 1997, L 25, s. 26; jäljempänä päätös), että 400 miljoonan ATS (+/- 30 mecun) (ks. edellä 7 kohta) ja 1,19 miljardin ATS (+/- 88 mecun) (ks. edellä 11 kohta), eli yhteensä 118 mecun suuruiset pääomansiirrot ovat valtiontukea, mutta että tätä tukea voidaan tietyin edellytyksin pitää yhteismarkkinoille soveltuvana rakenneuudistustukena.

21 Päätöksessä komissio katsoo, että laskettelusuksien markkinat ovat kyllästetyt, että ne kärsivät huomattavasta ylikapasiteetista ja että odotettavissa on keskittyminen harvoihin suuriin valmistajiin. Komission mukaan suksisiteiden ja monojen markkinat kehittyvät samansuuntaisesti.

22 Päätöksen mukaan HTM:n tuotanto keskitetään rakenneuudistussuunnitelmassa sen perusliiketoimintoihin (tennikseen, suksiin, suksisiteisiin, monoihin ja sukellusvarusteisiin) ja sen on lähitulevaisuudessa keskityttävä pääasiallisesti Head-tavaramerkkiin, markkinointitoimintaan, innovatiivisiin ja korkean teknologian tuotteisiin sekä Amerikan markkinoihin. Rakenneuudistuksen jälkeisiin pitkän aikavälin tavoitteisiin kuuluu liiketoiminnan laajentaminen uusiin tuotteisiin (lisenssien hankinnan kautta) ja uusille maantieteellisille markkinoille. Rakenneuudistussuunnitelmassa tähdätään operatiivisen toiminnan tasapainoon vuonna 1996, kannattavuuteen vuonna 1997, ja lopputavoite on listautuminen pörssiin vuonna 1998 tai 1999.

23 Rakenneuudistussuunnitelman painopisteet ovat seuraavat:

— tuotantokapasiteetin sopeuttaminen kysynnän pienentymiseen talviurheilun (sukset, monot ja suksisiteet) ja tennismailojen alalla. Tähän sisältyy työvoimavaltaisten valmistusvaiheiden teettäminen alihankintana Itä-Euroopan maissa tai niiden siirtäminen sinne tuotantokustannusten laskemiseksi;

— kannattamattomien tuotesarjojen lopettaminen asteittain ja varastojen pienentäminen;

— myynnin ja hallinnon kiinteiden kulujen järkeistäminen ja alentaminen, mukaan lukien yhtiöiden sulauttaminen;

— logistiikkajärjestelmän kehittäminen ja käyttöönotto varastojen hallinnan, varastomäärien ja lähetysten keskitetyn valvonnan mahdollistamiseksi sekä sisäisten hallintajärjestelmien ja toimintatapojen nykyaikaistaminen.

24 Rakenneuudistussuunnitelman mukaan suksien vuosituotantokapasiteettia on vähennettävä 39 prosentilla, suksisiteiden 59 prosentilla, monojen 9 prosentilla ja tennismailojen 38 prosentilla. Myös työvoimaa vähennetään näillä eri liiketoiminnan aloilla.

25 Vuosina 1995—1997 toteutettavan rakenneuudistuksen välittömien kustannusten arvioidaan olevan 159 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (USD) (+/- 127 mecua). Suurimman osan kustannuksista aiheuttaa golfiin liittyvän liiketoiminnan lopettaminen, urheiluvaatteista luopuminen sekä tuotantokapasiteettien vähentäminen ja rakenneuudistuksen toteuttaminen Kennelbachin, Schwechatin ja Hörbranzin tehtailla. Tämän lisäksi tulevat irtisanotuille työntekijöille maksettavat erorahat.

26 Rakenneuudistusohjelmaan sisältyvässä uutta pääomittamista koskevassa suunnitelmassa otetaan huomioon AT:n suorittama pääomansiirto ja se, että pankit luopuvat saatavistaan ja niiden koroista 630 miljoonan ATS (+/- 47 mecun) (ks. edellä 14 kohta) määrään asti, minkä lisäksi siinä otetaan huomioon, että Eliasch-ryhmä siirtää +/- 2 mecun ja +/- 20 mecun suuruiset kaksi pääomaerää (ks. edellä 11 kohta) vuoteen 1998 mennessä, ja että kansainvälisen julkisen ostotarjouksen pitäisi tuottaa 60 miljoonaa USD (+/- 48 mecua). Koska HTM:n omavaraisuusastetta (7 prosenttia) pidetään liian alhaisena, jotta yritys voisi menestyä kansainvälisessä kilpailussa, Eliasch-ryhmältä saatavaa uutta pääomaa ja listautumista pörssiin pidetään HTM:n pääomarakenteen kannalta ensisijaisen tärkeinä, koska ne keventävät yrityksen velkataakkaa entisestään.

27 Päätöksen päätösosan 1 artiklassa määrätään, että AT:n HTM:lle 1 590 miljoonan ATS (+/- 118 mecun) (ks. edellä 20 kohta) pääomansiirtoina antamat varat ovat EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Tätä tukea pidetään perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettuna yhteismarkkinoille soveltuvana tukena, koska se edistää tietyn taloudellisen toiminnan kehitystä eikä muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

28 Mainittu 1 590 miljoonaa ATS, joka sisältää 1 273 miljoonan ATS (+/- 95 mecun) suuruisen komission jo ehdollisesti hyväksymän pelastustuen (ks. edellä 16 kohta), maksetaan seuraavasti: 400 miljoonaa ATS (+/- 30 mecua)

huhtikuussa 1995 (ks. edellä 7 kohta) ja 373 miljoonaa ATS (+/- 28 mecua) 30 päivään syyskuuta 1995 mennessä (ks. edellä 10 kohta). Lisäksi suunnitellaan 27 miljoonan ATS (+/- 2 mecun) maksamista ja maksamatta olevan määrän suorittamista erissä 31.12.1995 ja 31.3.1998 välisenä aikana.

29 Päätöksen 2 artiklassa täsmennetään, että taatakseen tuen soveltuvuuden yhteismarkkinoille Itävallan hallituksen on varmistettava, että seuraavia ehtoja noudatetaan:

— rakenneuudistussuunnitelma toteutetaan komissiolle esitetyssä muodossa. Vuoteen 1999 asti HTM:n on esitettävä jokaisen vuoden elokuun ja helmikuun lopussa rakenneuudistuksessa saavutettua edistystä koskeva kertomus, josta ilmenee yrityksen taloudellinen kehitys ja taloudelliset tulokset ja niiden yhtäpitävyys rakenneuudistussuunnitelman kanssa. Yritys toimittaa lisäksi ryhmän yritysten tilinpäätökset vuosilta 1995—1999 viimeistään seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä;

— rakenneuudistussuunnitelmassa suunniteltu kapasiteetin vähentäminen toteutetaan peruuttamattomasti;

— Eliasch-ryhmän 25 miljoonan ATS (+/- 2 mecun) suuruinen pääomansiirto HTM:lle (ks. edellä 11 kohta) toteutetaan kuukauden kuluessa tämän päätöksen tekemisestä;

— Eliasch-ryhmän 275 miljoonan ATS (+/- 20 mecun) suuruinen pääomansiirto HTM:lle (ks. edellä 11 kohta) toteutetaan 31 päivään joulukuuta 1998 mennessä;

— vähintään 600 miljoonan ATS (+/- 48 mecun) (ks. edellä 26 kohta) suuruinen uusi oman pääoman siirto toteutetaan kansainvälisellä julkisella sijoituksella tai vaikutukseltaan vastaavilla toimenpiteillä viimeistään vuoden 1999 lopussa;

— aikaisemmin syntyneitä 1 590 miljoonan ATS (+/- 118 mecun) suuruisia tappioita ei saa käyttää veronalaisen voiton pienentämiseen.

30 Päätöksen 3 artiklassa määrätään lopuksi, että päätös on osoitettu Itävallan tasavallalle.

31 Päätös annettiin 21.8.1996 tiedoksi Itävallan tasavallalle ja se julkaistiin 28.1.1997.

Asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

32 Kneissl Dachstein nosti 14.4.1997 päätöstä koskevan kumoamiskanteen.

33 Itävallan tasavallan ja HTM:n sallittiin 26.11.1997 annetuilla määräyksillä osallistua asian käsittelyyn komission vaatimuksia tukevina väliintulijoina.

34 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu toinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn suorittamatta edeltäviä asian selvittämistoimia. Se pyysi kuitenkin asianosaisia vastaamaan kirjallisesti tiettyihin kysymyksiin.

35 Asianosaisten suulliset lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 24.3.1999 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten ja väliintulijoiden vaatimukset

36 Kneissl Dachstein vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— katsoo, että päätös on mitätön, tai toissijaisesti

— kumoaa päätöksen vaatimuksen esittämispäivästä alkavin oikeusvaikutuksin;

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut;

— velvoittaa väliintulijat vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

37 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

38 Itävallan tasavalta vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

39 HTM vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta, tai

— hylkää kanteen selvästi perusteettomana;

— velvoittaa kantajan korvaamaan HTM:n oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

40 Komissio väittää Itävallan tasavallan ja HTM:n tukemana, ettei nyt esillä olevaa 14.4.1997 nostettua kannetta voida liian myöhään nostettuna tutkia, sillä komission päätös on tehty 30.7.1996. Koska päätöstä ei ole julkaistu eikä annettu virallisesti tiedoksi kantajalle, kanteen nostamista koskeva määräaika on kantajan osalta alkanut kulua siitä päivästä, jona se sai tiedon päätöksestä. Koska lehdistössä oli kerrottu päätöksestä sen tekemisajankohtana 30.7.1996, kantajan olisi pitänyt kohtuullisen määräajan kuluessa pyytää komissiota antamaan päätös tiedoksi. Koska kantaja esitti tällaisen pyynnön vasta 18.9.1996, kohtuullisena pidettävä määräaika on jo päättynyt.

41 Riittää kun todetaan, että EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan viidennen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) sanamuodosta ilmenee, että päivä, jona säädöksestä tai muusta toimesta saadaan tieto, on kanteen nostamista koskevan määräajan alkamispäivän perusteena toissijainen säädöksen julkaisemispäivään tai sen tiedoksiantamispäivään nähden (asia C-122/95, Saksa v. neuvosto, tuomio 10.3.1998, Kok. 1998, s. I-973, s. 35).

42 Lisäksi on syytä todeta, että komissiolla on velvollisuus julkaista Euroopan yhteisöjen virallisen lehden (jäljempänä EYVL) L-sarjassa valtiontukia koskevien sellaisten ehdollisten hyväksymispäätösten koko teksti, jotka, kuten nyt esillä olevassa asiassa, on tehty EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn päätteeksi (ks. *Euroopan yhteisöjen kilpailuoikeus*, nide II A, "Valtion tukiin sovellettavat säännöt", 1995, s. 43, 53 kohta, ja s. 55, 90 kohdan d alakohta).

43 Koska päätös on julkaistu 28.1.1997 EYVL:n L-sarjan numerossa 25, määräaika on kantajan osalta alkanut kulua tästä päivästä lukien.

44 Kanteen tutkimatta jättämistä koskevat vaatimukset on tästä syystä siis hylättävä.

Pääasia

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman riidanalaisen rakenneuudistustuen soveltuvuutta koskevan valvonnan ulottuvuus

45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa aluksi toimielinten toimenpiteitä koskevasta laillisuusolettamasta, joka sen kumoamista vaativan on osoitettava vääräksi esittämällä sellaisia todistustosiseikkoja, joiden perusteella vastaajana olevan toimielimen suorittamat arvioinnit voidaan kyseenalaistaa (ks. tämän suuntaisesti asia 15/85, Consorzio Cooperative d'Abruzzo v. komissio, tuomio 26.2.1987, Kok. 1987, s. 1005, 10 kohta).

46 Komissiolla on lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan laaja harkintavalta, kun se soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohtaa. Jos tätä harkintavaltaa käytettäessä joudutaan suorittamaan monitahoisia taloudellisen ja sosiaalisen tilanteen arviointeja, tällaisen harkintavallan nojalla tehdyn päätöksen oikeudellisessa valvonnassa on rajoituttava tutkimaan, että menettelyä ja perusteluja koskevia sääntöjä on noudatettu, että riidanalaisen ratkaisun perustana olevat tosiseikat ovat aineellisesti oikeita, että näiden tosiseikkojen arvioinnissa ei ole tapahtunut ilmeistä arviointivirhettä ja että harkintavaltaa ei ole käytetty väärin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi varsinkaan korvata päätöksentekijän arviointia omalla taloudellisella arvioinnillaan (yhdistetyt asiat T-371/94 ja T-394/94, British Airways ym. v. komissio, tuomio 25.6.1998, Kok. 1998, s. II-2405, 79 kohta).

47 Lisäksi kun käsitellään perustamissopimuksen 173 artiklaan perustuvaa kumoamiskannetta, yhteisön toimenpiteen lainmukaisuutta on arvioitava niiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella, jotka olivat olemassa toimenpiteen toteuttamisen ajankohtana. Erityisesti on todettava, että komission monitahoisia arviointeja on tutkittava ainoastaan niiden seikkojen perusteella, jotka olivat komission tiedossa sen arvioidessa asiaa (ks. vastaavasti em. asia British Airways ym. v. komissio, tuomion 81 kohta).

48 Kantajan esittämiä väitteitä ja niiden perusteluja on tutkittava edellä mainitut periaatteet huomioon ottaen.

Suuntaviivojen lainvastaisuutta koskeva väite

49 Kneissl Dachstein väittää suuntaviivojen olevan lainvastaisia, koska niiden perusteella voidaan hyväksyä tukia, jotka ovat perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa asetettujen edellytysten vastaisia. Perustaessaan päätöksensä suuntaviivoihin komissio on rikkonut tätä määräystä.

50 Komissio ja väliintulijat huomauttavat, että suuntaviivoissa määritetään, miten tukien soveltumattomuuden osalta tehtäviä poikkeuksia on edellä mainitun määräyksen mukaisesti käytännössä sovellettava, ja että yhteisöjen tuomioistuin ei ole koskaan julistanut niitä lainvastaisiksi.

51 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että suuntaviivat ovat suuntaa-antavia sääntöjä, joissa määritetään ne menettelytavat, joita komissio aikoo noudattaa. Ne eivät näin ollen voi poiketa perustamissopimuksen 92 artiklan määräyksistä (ks. vastaavasti asia 310/85, Deufil v. komissio, tuomio 24.2.1987, Kok. 1987, s. 901, 22 kohta).

52 Koska kantaja ei ole osoittanut, miltä osin komissio on perustanut päätöksensä sellaisiin suuntaviivojen kohtiin, jotka ovat ristiriidassa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan kanssa, lainvastaisuutta koskeva väite on hylättävä, tämän kuitenkaan estämättä kumoamisperusteiden tutkimista edellä mainitun määräyksen nojalla.

Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan HTM:n markkinoilta katoamista koskeva oletus on virheellinen

53 Kneissl Dachstein kiistää päätöksessä esitetyn oletuksen, jonka mukaan HTM:n katoamisella olisi ollut haitallisia vaikutuksia markkinarakenteeseen, koska se olisi aiheuttanut entistä tiukempien oligopolististen markkinoiden syntymisen. Vaikka riidanalainen rakenneuudistustuki (jäljempänä tuki) olisikin kielletty, HTM:n koko toimintaa olisi hyvin todennäköisesti jatkanut joku sijoittaja, joka ei toimi samalla liiketoiminnan alalla.

54 Komissio huomauttaa, että HTM:n konkurssin jälkeistä toimintaa olisi jatkanut kilpailija eivätkä alalla toimivat ulkomaiset sijoittajat, eivätkä päätöksessä todetut vaikutukset markkinarakenteeseen olisi näin ollen olleet millään tavoin erilaisia.

55 HTM:n mukaan mikään ei osoita, että olisi ollut mahdollista tai edes todennäköistä, että alalla toimivat ulkomaiset yritykset olisivat jatkaneet sen toimintaa, jos se olisi joutunut konkurssiin tai jos AT ei olisi suorittanut pääomansiirtoja.

56 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantajan esittämistä seikoista voidaan päätellä kanneperusteen perustuvan sellaiseen toteennäyttämättä jääneeseen oletukseen, jonka mukaan HTM ei olisi kadonnut markkinoilta toisista taloudellisista toimijoista erillisenä kilpailijana, jos tukea ei olisi hyväksytty, koska sen olisivat joka tapauksessa ostaneet sellaiset ulkomaiset yritykset, jotka eivät toimi talviurheiluväline-alalla. Kneissl Dachsteinin tutkimismenettelyn aikana esittämät huomautukset osoittavat sitä vastoin selvästi, että se oli erittäin kiinnostunut HTM:n ostamisesta.

57 Ei siis ole osoitettu, että komissio olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että HTM saattaa kadota markkinoilta itsenäisenä tuottajana, jos tukea ei hyväksytä.

58 Näin ollen kanneperuste on hylättävä.

Toinen kanneperuste, jonka mukaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyjä tuen yleisiä hyväksymisedellytyksiä on rikottu

59 Kneissl Dachstein väittää, ettei tuki ole perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa asetettujen edellytysten mukainen. Sillä ei tueta taloudellista toimintaa, vaan yhtä ainoaa yritystä. Tuella ei tueta tietyn alueen kehi-

tystä, koska HTM:n toimipaikat ovat hajallaan. Lopuksi tuella ei ole merkitystä yhteisön kannalta, koska sillä siirretään talviurheiluvarusteiden tuotantoa ja myyntiä koskevat ongelmat toisten yritysten ja alueiden kannettaviksi.

60 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että tuen ei voida katsoa suosivan vain yhtä ainoaa yritystä, koska komissio on voinut perustellusti olettaa, että HTM:n elpyminen myötävaikuttaa markkinoiden rakenteellisen kilpailukyvyn säilymiseen.

61 Toiseksi siitä, että perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa on käytetty erottavaa konjunktiota "tai", seuraa, että yhteismarkkinoille soveltuvina voidaan pitää joko tietyn taloudellisen toiminnan tai tietyn talousalueen kehityksen edistämiseen myönnettyjä tukia. Tästä seuraa, että tuen hyväksymisedellytyksenä ei välttämättä ole se, että kyseessä on alueellinen tuki.

62 Vihdoin kolmanneksi väite, jonka mukaan tuella ei ole merkitystä yhteisön kannalta, on samansisältöinen kuin ne väitteet, joilla tuen hyväksymisen perusteltavuus riitautetaan.

63 Kanneperuste on siis hylättävä kuitenkin sillä varauksella, että näihin muihin pääasiaväitteisiin vastataan edempänä.

Kolmas kanneperuste, jonka mukaan tietyt pääomansiirrot eivät liity rakenneuudistussuunnitelmaan

64 Kneissl Dachstein moittii komissiota siitä, ettei se ole katsonut, että 30.9.1995 suoritetulla +/- 28 mecun suuruisella ylimääräisellä pääomansiirrolla (ks. edellä 10 kohta), +/- 30 mecun suuruisen ensimmäisen erän tultua jo maksetuksi huhtikuussa 1995 (ks. edellä 7 kohta), pyrittiin ainoastaan välttämään HTM:n maksukyvyttömyys eikä se liittynyt rakenneuudistussuunnitelmaan. Tuki on siis kielletty asianmukaisen kilpailun kannalta katsoen.

65 Komissio toteaa väliintulijoiden tukemana, että riidanalaisia siirtoja voidaan pitää rakenneuudistussuunnitelman laatimiseen tarvittavaksi ajaksi annettuna pelastustukena. Se puolestaan, että ne oli myöhemmin katsottu pääomansiirtoina myönnetyiksi uusiksi tuiksi, on hyväksytty rakenneuudistussuunnitelman perusteella.

66 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että — kuten tosiseikkoja koskevasta esityksestä (ks. edellä 15 ja 16 kohta) ilmenee — riidanalaisten pääomansiirtojen hyväksyminen ensin pelastustukena ei estänyt sitä, että ne hyväksyttiin myöhemmin rakenneuudistustukena. Tutkimismenettelyn päätteeksi ne hyväksyttiin tällä uudella perusteella edellyttäen, että päätöksellä hyväksytty rakenneuudistussuunnitelma toteutettaisiin.

67 Tästä seuraa, että riidanalaisten pääomansiirtojen on katsottava liittyvän HTM:n rakenneuudistussuunnitelmaan siitä huolimatta, että ne hyväksyttiin alunperin pelastustukena, jonka lainmukaisuutta ei ole kanneteitse riitautettu.

68 Näin ollen kanneperuste on hylättävä.

Neljäs kanneperuste, jonka mukaan rakenneuudistussuunnitelman laatimiseen annettu kohtuullinen määräaika on ylitetty

69 Kneissl Dachstein väittää, että tuen hyväksymisestä olisi voitu kieltäytyä jo pelkästään sillä perusteella, että rakenneuudistussuunnitelman laatimiselle suuntaviivoissa määrätty kuuden kuukauden määräaika oli selvästi ylitetty.

70 Komissio huomauttaa väliintulijoiden tukemana, että suuntaviivoissa mainittu ohjeellinen kuuden kuukauden määräaika koskee pelastustukien eikä rakenneuudistustukien hyväksymistä. Lisäksi vaikka rakenneuudistussuunnitelma voidaan yleensä laatia kuuden kuukauden kuluessa, kesto vaihtelee tilanteen mukaan. Nyt esillä olevassa asiassa on komission mukaan jouduttu suorittamaan monitahoisia arviointeja.

71 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei kantajan mainitsema kuuden kuukauden määräaika ole pakottava ja ettei se koske rakenneuudistussuunnitelman valmisteluvaihetta sinänsä. Todellisuudessa se on ajanjakso, joka suuntaviivojen mukaan tarvitaan, kun pelastustuen maksamisen jälkeen määritetään tuensaajayritystä koskevia elvyttämistoimenpiteitä.

72 Edellä mainituista asiakirjoista ilmenevien seikkojen perusteella ei myöskään voida katsoa, että Eliasch-ryhmän valmisteleman ja päätöksellä hyväksytyn rakenneuudistussuunnitelman laatiminen olisi kestänyt liian pitkään, kun otetaan huomioon asian monitahoisuus.

73 Kanneperuste on siis hylättävä.

Viides kanneperuste, jonka mukaan rakenneuudistussuunnitelma on epäasianmukainen

74 Kneissl Dachstein väittää ensinnäkin, että pelkällä Eliasch-ryhmän maksamalla myyntihinnalla, joka oli selvästi tuen määrää alhaisempi, ei saavuteta sitä pääomien vähimmäistuottoa, joka suuntaviivojen 3.2.2 kohdan a alakohdan toisessa alakohdassa edellytetään saatavaksi. Vaikka Eliasch-ryhmä myisikin osuutensa HTM:stä, AT:lle maksettavaa määrää ei voitaisi pitää asianmukaisena tuottona.

75 Komissio ja väliintulijat toteavat tähän, että sijoitettujen pääomien vähimmäistuotto ei liity tukeen tai sen antajiin, vaan tulevaan taloudelliseen kehitykseen ja tuensaajayrityksen taloudelliseen tulokseen.

76 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että, kuten suuntaviivojen 3.2.2 kohdan a alakohdan toisessa alakohdassa on selvästi mainittu, jotta rakenneuudistussuunnitelmalla täytettäisiin elinkelpoisuuden edellytykset, siitä pitää ilmetä, kuinka yrityksen kaikki kustannukset — myös lyhennyksistä aiheutuvat kulut ja rahoituskustannukset — katetaan ja miten sijoitetulle pääomalle saadaan sellainen vähimmäistuotto, että yrityksen ei enää rakenneuudistuksen jälkeen tarvitse vedota valtioon ja että se voi kilpailla omiin voimiinsa luottaen.

77 Edellytys, jonka mukaan sijoitetulla pääomalla on oltava tietty vähimmäistuotto, ei liity siihen kohtuulliseen tuloon, jonka AT:n oletetaan saavan pääomansiirroistaan, vaan tuensaajayrityksen kilpailukyvyn palauttamiseen hyväksytyn rakenneuudistussuunnitelman nojalla, koska AT:n pääomansiirtoja ei muutoin voitaisi pitää valtiontukena.

78 Kantajan väite on siis hylättävä, koska se perustuu virheelliseen oletukseen.

79 Kneissl Dachstein toteaa toiseksi, että komissio on virheellisesti katsonut, että HTM:n pitkän aikavälin kannattavuus palautuu. Ainoastaan liikevoiton saaminen, mihin HTM viittaa, ei aiheuta sitä, että päätöksessä mainittu "kannattavuuskynnys" ylittyy. Sen perusteella, että elvyttämistoimenpiteet koostuivat vain osittain sisäisistä toimenpiteistä, oli jo päätöksen tekemisajankohtana voitu todeta, että markkinatietojen mukaan nämä toimenpiteet perustuivat markkinoiden kehittymistä koskeviin liioitellun optimistisiin näkemyksiin. Vaikka komissio on tietysti osittain määrittänyt sen, millaisiin toimenpiteisiin HTM:n on ryhdyttävä, se ei ole arvioinut niistä aiheutuvia erityisiä kustannuksia. Suunnitelmassa ei määrätä minkäänlaisesta tennistuotteiden differoinnista, jota päätöksessä kuitenkin pidetään tarpeellisena, jotta valmistajat pystyisivät säilyttämään hintansa ennallaan tai korottamaan niitä. Lopuksi siinä ei täsmennetä, miten komission ehdottoman tärkeänä pitämän pörssiinlistautumisen avulla saatava rahoitus toimii.

80 Komissio ja väliintulijat toteavat tähän, että Kneissl Dachstein ei ole esittänyt seikkoja, jotka osoittaisivat, ettei HTM:n kannattavuus olisi ollut taattu rakenneuudistuksen jälkeen.

81 HTM täsmentää, että rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisen jälkeen se on vuonna 1996 saanut jälleen liikevoittoa.

82 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantajan esittämät perustelut nojautuvat vain pelkkiin väitteisiin eivätkä sisällä mitään sellaisia seikkoja, jotka osoittaisivat, että komissio on selvästi erehtynyt katsoessaan, että päätöksellä hyväksytyllä rakenneuudistussuunnitelmalla palautetaan HTM:n pitkän aikavälin kannattavuus.

83 Kantaja ei varsinkaan ole yrittänyt osoittaa, miltä osin komission esittämät näkemykset ovat olleet liioitellun optimistisia tilanteessa, jossa HTM määrättiin luopumaan kannattamattomista tuoteryhmistä, keskittämään liiketoimintansa perustoimintoihin ja vähentämään hallintokuluja, valmistus- ja jakelukustannuksia sekä henkilökuntaa.

84 Toisin kuin Kneissl Dachstein väittää, ei vaikuta siltä, että komissiolla olisi ollut velvollisuus arvioida jokaisesta HTM:n toteuttamasta toimenpiteestä aiheutuva erillinen kustannus. Koska eri kulutilien tarkka arviointi olisi lisäksi joka tapauksessa ollut hankalaa siitä syystä, että suunnitellut toimenpiteet olivat suuntaa-antavia, komissio on sen sijaan voinut laajaa harkintavaltaansa käyttäessään laillisesti rajoittua tekemään vain kokonaisarvion.

85 Kantaja ei voi vedota siihen, ettei tennistuotteiden eriyttämistä, jonka avulla hinnat olisi voitu säilyttää ennallaan tai niitä olisi voitu korottaa, ole suoritettu. Päätöksessä määrätään yleisesti, että HTM:n liiketoiminta keskitetään innovatiivisiin ja korkean teknologian tuotteisiin ja että erityisesti tennismailojen valmistuksessa otetaan käyttöön uusin teknologia, ja todetaan, että näin saavutetaan muun muassa korkeammat myyntihinnat.

86 Komissiota ei myöskään voida moittia siitä, ettei se ole päätöksessä täsmentänyt niitä rahoitustapoja, joita vuoden 1999 loppupuolelle — eli paljon päätöksen tekemisen jälkeen — suunniteltu pörssiinlistautuminen toisi tullessaan. Ei ole ilmennyt, että komissio olisi ollut selvästi väärässä määrätessään ainoastaan periaatteessa uudesta pääomansiirrosta ja sen suorittamisesta vuoden 1999 loppuun mennessä, jättäen yritykselle mahdollisuuden valita se ajankohta ja ratkaisu, joka parhaiten vastaisi sen tilanteen kehittymistä (kansainvälinen sijoitus tai vastaavat toimenpiteet).

87 Edellä esitetystä seuraa, että kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Kuudes kanneperuste, jonka mukaan HTM:ltä vaadittu tuotannon supistaminen on riittämätön

88 Kneissl Dachstein väittää, että HTM:n myyntisopimuksen määräys, jonka mukaan työpaikkojen säilyttäminen oli taattava kolmen vuoden ajan sopimuksen tekemisestä siten, että 50 tai jopa 80 prosenttia tehtaiden työntekijöistä säilyttäisi paikkansa, osoittaa selvästi, että päätöksessä edellytetty talviurheiluvälinetuotannon supistaminen ei ole riittävä, kun otetaan huomioon muun muassa suksien ja suksisiteiden markkinoiden supistuminen vuosina 1992—1997.

89 Tämän suuruisen työllisyyden ylläpitovelvollisuudella estetään kantajan mukaan esimerkiksi tuotannon lopullinen lopettaminen. Monojen tuotannon supistaminen yhteisössä 87 prosentilla, mihin HTM väliintulokirjelmässään viittaa, johtuu todellisuudessa tämä tuotannon siirtämisestä Viroon.

90 Lopuksi 2.2.1998 ilmestyneestä Salzburger Nachrichtenistä ilmenee kantajan mukaan selvästi, että HTM olisi voinut lisätä sekä suksien myyntiä että niistä aiheutuvia liikevoittoja taantuvilla maailmanmarkkinoilla.

91 Komissio toteaa väliintulijoiden tukemana, ettei kantaja ole esittänyt, millä tavoin komissio on arvioinut virheellisesti tosiseikkoja tai käyttänyt väärin harkintavaltaansa, kun se on päätöksen 2 artiklan toisessa luetelmakohdassa edellyttänyt, että rakenneuudistussuunnitelmassa määrättyjen tuotannon supistamisten on oltava peruuttamattomia.

92 Itävallan tasavalta täsmentää, että sopimuslauseke, jolla työpaikkojen säilyttäminen taattiin, koskee ainoastaan yhteenliittymän kolmea tehdasta, ja katsoo, että kolmen Itävallassa sijaitsevan tehtaan henkilökunnan vähentäminen 20—50 prosentilla on asiallisesti ottaen merkittävä. HTM:n työntekijöiden määrää on lisäksi vähennetty 2 700:sta 2 000:een.

93 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että, kuten komissio on perustellusti todennut, tuotannon supistamista ja työvoiman vähentämistä ei voida rinnastaa toisiinsa, sillä työntekijöiden lukumäärän ja tuotannon välinen suhde riippuu useista tekijöistä, muun muassa valmistetuista tuotteista ja käytetyistä valmistusmenetelmistä. On todettava, että työllisyystakuut, jotka koskivat yhteenliittymän kolmea toimipaikkaa kolmen vuoden ajan, eivät estäneet Neusiedlissä sijaitsevan kokoonpanolaitoksen lopettamista. Monojen valmistamisen siirtämisellä Viroon, jossa on saatavilla halpaa työvoimaa, pyrittiin pääasiallisesti valmistuskustannusten pienentämiseen, mutta se ei missään tapauksessa tehnyt tuotannon supistamista tarpeettomaksi.

94 Kantaja ei ole esittänyt sellaisia seikkoja, jotka osoittaisivat selvästi riittämättömiksi ne tuotannon supistamiset, jotka HTM:n edellytettiin suorittavan suksien, suksisiteiden ja monojen markkinoilla, jotka muodostivat kuitenkin noin 45 prosenttia HTM:n vuoden 1994 liikevaihdosta.

95 Suksien ja monojen markkinoiden supistumista koskevat tilastotiedot, joihin kantaja on viitannut istunnossa, liittyvät ajanjaksoon, joka on alkanut vuonna 1992 ja päättynyt vasta vuonna 1997. Ne ovat tältä osin vailla todistusarvoa, koska päätöksessä määrätään, että tuotannon supistaminen on olennaisilta osiltaan aloitettava ensimmäisestä rakenneuudistusvuodesta lähtien.

96 HTM:n suksimyynnin kasvuun liittyvä väite hylätään todeten, että se liittyy markkinointivuoteen 1997 ja siis päätöksen tekemisen jälkeiseen ajankohtaan, ja että siitä ilmenee markkinoille saatetun 425 000 suksiparia, joka osoittaa

myynnin volyymin olleen huomattavasti alhaisempi verrattuna vuoden 1995 596 000 suksipariin.

97 Lopuksi komissio on voinut laajaa harkintavaltaansa käyttäessään perustellusti katsoa, että vielä ankarammilla rakenneuudistustoimenpiteillä olisi voitu vaarantaa HTM:n elinkelpoisuuden palautuminen, mitä on pidetty tärkeänä entistä tiukempien oligopolististen markkinoiden syntymisen estämiseksi. Tältä osin on otettava huomioon rakenneuudistussuunnitelmassa määrätyt golfiin liittyvän liiketoiminnan lopettaminen ja urheiluvaatteista luopuminen.

98 Näin ollen kanneperuste on hylättävä.

Seitsemäs kanneperuste, jonka mukaan tuki on suhteeton

99 Tämä kanneperuste voidaan jakaa viiteen osaan.

Kanneperusteen ensimmäinen osa

100 Kneissl Dachstein moittii ensinnäkin päätöstä siitä, ettei siinä ole otettu huomioon +/- 80 mecun suuruista pääomansiirtoa eikä +/- 45 mecun suuruista osakaslainaa, jotka AT suoritti HTM:lle vuonna 1993 (ks. edellä 4 kohta).

— Tutkittavaksi ottaminen

101 Komissio toteaa HTM:n tukemana, ettei tätä kantajan väitettä voida tutkia, koska kantaja ei ole vedonnut siihen tuen tutkimismenettelyn aikana, ja perustaa tämän toteamuksensa periaatteeseen, jonka mukaan kannekirjelmässä voidaan esittää vain sellaisia väitteitä, jotka tarkoin vastaavat hallinnollisen menettelyn aikana esitettyjä väitteitä.

102 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, ettei se voi tutkia kantajan väitteitä tosiseikoista, jotka eivät olleet komission tiedossa ja joista kantaja ei ollut maininnut komissiolle tutkimismenettelyn aikana (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994, Kok. 1994, s. I-4103, 31 kohta ja asia T-37/97, Forges de Clabecq v. komissio, tuomio 25.3.1999, 93 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Mikään ei sitä vastoin estä asianomaista riitauttamasta lopullista päätöstä sellaisella oikeudellisella perusteella, jota se ei ollut esittänyt tutkimismenettelyn kuluessa (ks. vastaavasti em. asia Forges de Clabecq v. komissio, tuomion 93 kohta).

103 Komission väite perustuu todellisuudessa virheelliseen oletukseen, jonka mukaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan nojalla aloitettu tutkimismenettely olisi oikeudenkäyntiä edeltävä menettely, joka on suunnattu lopullista päätöstä vastaan, vaikka sen tarkoituksena on päinvastoin mahdollistaa se, että komissiolla on täysi selvyys kaikista asiaan liittyvistä seikoista ennen kuin se tekee päätöksensä (ks. vastaavasti em. asia British Airways ym. v. komissio, tuomion 58 kohta).

104 Kuten Kneissl Dachsteinin HTM:n väliintulokirjelmään antaman vastineen liitteessä todetaan, Kneissl Dachstein on todellisuudessa esittänyt tutkimismenettelyn aikana, että AT oli vuonna 1993 suorittanut HTM:lle +/- 80 mecun suuruisen pääomansiirron (ks. edellä 4 kohta), jolla pyrittiin HTM:n velkojen vähentämiseen.

105 Komission esittämä kanneperusteen ensimmäistä osaa koskeva oikeudenkäyntiväite on siis hylättävä.

— Perusteltavuus

106 Kneissl Dachstein moittii komissiota siitä, ettei se ole tuen suhteellisuutta tutkiessaan käsitellyt niitä +/- 80 mecun ja +/- 45 mecun suuruisia tukia, jotka AT kantajan mukaan on antanut HTM:lle vuonna 1993 (ks. edellä 4 kohta). Vaikka perustamissopimuksen 92 artiklaa ei voitukaan soveltaa ennen 1.1.1995 tapahtunutta Itävallan liittymistä Euroopan yhteisöihin, komissio oli joka tapauksessa jättänyt ottamatta huomioon tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (jäljempänä GATT) VI artiklan ja Euroopan talousyhteisön ja Itävallan tasavallan välisen vapaakauppasopimuksen (EYVL L 300, 31.12.1972, s. 2; jäljempänä vapaakauppasopimus) 23 artiklan 1 kohdan III alakohdan säännökset, joiden mukaan tuet olivat kiellettyjä. HTM:lle maksettujen tukien kokonaismäärä on näin ollen suhteeton.

107 Kantaja väittää toissijaisesti, että jos komissio olisi arvioinut pääomansiirtoja kokonaisuutena, se olisi havainnut, että kyse on perustamissopimuksen 93 artiklassa tarkoitetusta olemassa olevasta tukijärjestelmästä. Päätöksen kumoaminen on perusteltua jo pelkästään siitä syystä, ettei tässä määräyksessä määrättyä tutkimismenettelyä ole suoritettu.

108 Komissio ja väliintulijat toteavat pääasiallisesti, ettei perustamissopimuksen 92 artikla, jota ei tuohon aikaan voitu soveltaa, eivätkä GATTin tai vapaakauppasopimuksen määräykset velvoittaneet komissiota aloittamaan säädettyjä menettelyjä vuoden 1993 pääomansiirtojen osalta taikka ottamaan niitä huo-

mioon. Vuoden 1993 pääomansiirtoja, olettaen, että niitä voidaan pitää valtiontukina, on pidettävä olemassa olevina tukina, jolloin ne eivät kuulu perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa, vaan saman määräyksen 1 kohdassa määrätyn menettelyn alaisuuteen.

109 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että ajankohtana, jolloin komissio aloitti riidanalaisen tutkimismenettelyn (ks. edellä 15 kohta), GATTin VI artikla ja vapaakauppasopimuksen 23 artiklan 1 kohdan III alakohta eivät voineet enää olla oikeudellisena perustana arvioitaessa, soveltuivatko AT:n HTM:lle suorittamat pääomansiirrot yhteismarkkinoille. GATTn VI artiklalla, joka liittyy polkumyynti- ja tasoitustulleihin, ei ollut merkitystä, ja vapaakauppasopimuksen 23 artiklan 1 kohdan III alakohdalla annettiin sopimuspuolille ainoastaan oikeus ryhtyä valtiontukia koskeviin vastatoimenpiteisiin. Komissio ei siis ole voinut olla huomioon ottamatta näitä kahta määräystä.

110 Kantaja ei myöskään voi pätevästi väittää, että vuosina 1993 ja 1995 maksetut tuet muodostavat kokonaisuutena olemassa olevan tukijärjestelmän, koska AT:n HTM:lle suorittamat pääomansiirrot eivät perustuneet yleisesti sovellettaviin kansallisiin säännöksiin.

111 Kantaja ei myöskään voi tehokkaasti väittää, että tuen määrä on suhteeton, koska komissio ei ollut ottanut huomioon vuonna 1993 suoritettuja maksuja. Komissio voi suhteellisuutta arvioidessaan näet ottaa huomioon ainoastaan ne pääomansiirrot, jotka ilmenevät rakenneuudistussuunnitelmasta ja jotka ovat tämän suunnitelman välttämätön vastike ja perusta.

112 Vuonna 1993 suoritettujen maksujen ja päätöksessä hyväksyttyjen huhtikuusta 1995 lähtien suoritettujen pääomansiirtojen välillä kulunut aika (ks. edellä 7 kohta) aiheutti sen, ettei niitä molempia voitu ottaa huomioon, kun HTM:n taloudellista tilannetta arvioitiin tuen tutkimismenettelyssä.

113 Kanneperusteen ensimmäinen osa on siis hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa

114 Kneissl Dachstein väittää, että vuoden 1993 pääomansiirroista huolimatta HTM sai siirtää tappiot, ja että se sai ylimääräistä etua vähentäessään nämä tappiot verotuksessa. Suuntaviivojen 3.2.2 kohdan c alakohdan mukaan tappioihin liittyvät verohyvitykset on poistettava, jos tukea käytetään sellaisen velan lyhentämiseen, joka on otettu aikaisempien tappioiden kattamiseksi.

115 Komissio toteaa, että tappioiden siirtäminen on lainvastaista vain, jos se aiheutuu tuista. Nyt esillä olevassa asiassa on täysin poissuljettua, että riidanalaiset kaksi pääomansiirtoa olisivat tukea, ja vaikka ne olisivatkin tukea, niitä ei tarvitsisi ottaa huomioon.

116 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi vain todeta, että erääseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamassaan vas-

tauksessa HTM on todennut — eikä sitä ole kiistetty — että koska sen verotettava voitto oli riittämätön, se ei ollut kyennyt arvostamaan tilikauden 1993 tappioiden siirtoja tilikausille 1994—1997.

117 Tästä seuraa, että kanneperusteen toinen osa on hylättävä perusteettomana.

Kanneperusteen kolmas osa

118 Kneissl Dachstein väittää, että lainvastaisen tuen maksaminen johtuu siitä, että AT:n HTM:lle vuonna 1993 myöntämä osakaslaina muunnettiin huhtikuussa 1995 omaksi pääomaksi (ks. edellä 4 ja 7 kohta). Se päättelee HTM:n tilinpäätösten perusteella, että tämä laina on lainanantajan antama velka, vaikka se onkin etuoikeudeton. Velkojalla on oikeus saada saatavansa takaisinmaksetuksi, paitsi konkurssitilanteessa, josta ei ole kyse nyt esillä olevassa asiassa. HTM:n velka lakkasi vasta, kun laina muunnettiin omaksi pääomaksi. Takaisinmaksuvelvollisuuden lakkaaminen, vaikka se olisi ehdollinen, merkitsee sitä, että AT:n varoja on siirretty HTM:lle.

119 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että riippumatta siitä, mille tilille osakaslaina oli HTM:n kirjanpidossa kirjattu, se oli jo alunperin etuoikeudeton laina, jolla oli tarkoitus korvata HTM:n oma pääoma. Koska HTM oli raskaasti ylivelkaantunut silloin kun laina virallisesti muunnettiin omaksi pääomaksi, lainan takaisinmaksu oli tosiasiallisesti poissuljettua eikä tätä lainaa siis voitu pitää sellaisena HTM:n velkana AT:lle, jonka saaminen olisi ollut tosiasiallinen ylimääräinen etu.

120 Tästä seuraa, että HTM ei ole saanut AT:ltä minkäänlaista julkisten varojen siirtona annettua taloudellista etua siitä, että laina muunnettiin omaksi pääomaksi ja siitä, että AT luopui palautumattoman saatavan takaisinmaksusta.

121 Tästä seuraa, ettei komissio ole tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan, ettei tämä muuntaminen ole valtiontukea, kun se on arvioinut tuen suhteellisuutta.

122 Kanneperusteen kolmas osa on siis hylättävä.

Kanneperusteen neljäs osa

123 Kneissl Dachstein väittää, että tuella rahoitetaan tosiasiallisesti koko rakenneuudistussuunnitelma, eikä HTM:n luovutuksensaajan tarvitse tehdä muuta kuin maksaa vanhat lainat takaisin. Eräs myyjänä oleva yksityinen osakkeenomistaja on vaatinut, että Eliasch-ryhmä ottaisi paljon suuremman riskin ja maksaisi selvästi suuremman kauppahinnan. Komissio ei ole osoittanut, mikä on sijoittajien suoritusten, rakenneuudistuskustannusten ja tuen määrän välinen suhde.

124 Komissio katsoo väliintulijoiden tukemana, että tuki on vahvistettu siihen määrään, jota pidettiin tarpeellisena HTM:n taloudellisen elinkelpoisuuden palauttamiseksi, että siihen liittyy tuotannon merkittävä supistaminen ja että HTM:n piti suostua muihin tästä aiheutuviin ponnistuksiin taloutensa tervehdyttämiseksi.

125 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että välittömät rakenneuudistuskustannukset, jotka komissio arvioi päätöksen 8.2 kohdassa +/- 127 mecuksi, ovat vain osa päätöksen 8.3 kohdassa tarkoitetuista HTM:n rakenneuudistuksen kokonaiskustannuksista.

126 Komissio on täsmentänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa yhtäältä, että välittömien rakenneuudistuskustannusten lisäksi tulevat HTM:n talouden rakenteelliseen uudistamiseen, esimerkiksi järkeistämisinvestointeihin ja velkojen takaisinmaksuun sekä niiden uudelleenjärjestämiseen, liittyvät muut kustannuserät.

127 Komissio on todennut, että rakenneuudistuksen kokonaiskustannukset rahoitetaan neljästä eri lähteestä, nimittäin +/- 22 mecun suuruisella Eliasch-ryhmän suorittamalla pääomansiirrolla (ks. edellä 11 kohta), siten, että pankit luopuvat osittain pääoma- ja korkosaatavistaan 47 mecun määrään asti (ks. edellä 14 kohta), tuella (+/- 118 mecua) (ks. edellä 20 kohta), ja lopuksi siten, että HTM suorittaa omin varoin 36 prosenttia rakenneuudistuksen kokonaiskustannuksista.

128 Komissio on päätellyt tästä, että rakenneuudistuksen kokonaiskustannukset ovat yli 290 mecua ja että tuen määrä on vähemmän kuin puolet tästä summasta.

129 Kanneperusteen neljäs osa on näin ollen hylättävä, koska sen perustana olevat tosiseikkoja koskevat olettamat ovat virheellisiä.

Kanneperusteen viides osa

130 Kneissl Dachstein väittää, että jollei HTM:n luovutukseen olisi liittynyt työllisyystakuita, luovutushinta olisi ollut korkeampi, ja että eräs yksityinen sijoittaja oli pyrkinyt tähän tavoitteeseen. Päätöstä tehtäessä on tältä osin syyllistytty harkintavallan väärinkäyttöön, koska sillä hyväksytään tuki, joka työllisyyspoliittisista syistä ylittää välttämättömästi tarvittavan määrän. Olisi pitänyt pohtia, eikö koko yrityksen lakkauttaminen tai sen toiminnan keskeyttäminen olisi ollut halvin ja näin ollen sallittu vaihtoehto.

131 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensiksikin, että yksityisen sijoittajan käyttäytyminen on valtiontuen määrittelyperuste, mutta sillä ei ole merkitystä harkittaessa sen suhteellisuutta.

132 Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kuten päätöksen tekstistä ilmenee, työllisyystakuihin liittyvä sopimusehto koskee ainoastaan kolmea HTM:n tehdasta, että se on ajallisesti rajoitettu ja että sen mukaan henkilökuntaa vähennetään 20—50 prosentilla. Kantaja jättää joka tapauksessa huomioon ottamatta, että HTM:n olisi pitänyt maksaa ylimääräisiä erorahoja irtisanomisten perusteella, jos henkilökuntaa olisi vähennetty tuntuvammin.

133 Kolmanneksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, että HTM:n katoamisella olisi

ollut haitallisia vaikutuksia markkinoiden rakenteelliseen kilpailukykyyn. Tältä osin sillä seikalla, olisiko HTM:n toimipaikkojen lakkauttaminen tai niiden toiminnan keskeyttäminen ollut halvin vaihtoehto vai ei, ei ole merkitystä.

134 Tästä seuraa, että kanneperusteen viides osa on hylättävä.

135 Näin ollen kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

136 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

137 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja koska komissio ja väliintulija HTM ovat vaatineet kulujensa korvaamista, kantaja on velvoitettava korvaamaan näiden oikeudenkäyntikulut.

138 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Tämän vuoksi Itävallan tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantaja velvoitetaan korvaamaan komission ja väliintulija Head Tyrolia Maresin oikeudenkäyntikulut.**

3) **Itävallan tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Potocki Lenaerts Bellamy

Azizi Meij

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä lokakuuta 1999.

H. Jung A. Potocki

kirjaaja laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ... II-2887
Riidan taustalla olevat tosiseikat ... II-2888
Asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ... II-2896
Asianosaisten ja väliintulijoiden vaatimukset ... II-2897
Tutkittavaksi ottaminen ... II-2899
Pääasia ... II-2900
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman riidanalaisen rakenneuudistustuen soveltuvuutta koskevan valvonnan ulottuvuus ... II-2900
Suuntaviivojen lainvastaisuutta koskeva väite ... II-2901
Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan HTM:n markkinoilta katoamista koskeva oletus on virheellinen ... II-2902
Toinen kanneperuste, jonka mukaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyjä tuen yleisiä hyväksymisedellytyksiä on rikottu ... II-2903
Kolmas kanneperuste, jonka mukaan tietyt pääomansiirrot eivät liity rakenneuudistussuunnitelmaan ... II-2905
Neljäs kanneperuste, jonka mukaan rakenneuudistussuunnitelman laatimiseen annettu kohtuullinen määräaika on ylitetty ... II-2906
Viides kanneperuste, jonka mukaan rakenneuudistussuunnitelma on epäasianmukainen ... II-2907
Kuudes kanneperuste, jonka mukaan HTM:ltä vaadittu tuotannon supistaminen on riittämätön ... II-2910
Seitsemäs kanneperuste, jonka mukaan tuki on suhteeton ... II-2912
Kanneperusteen ensimmäinen osa ... II-2912
— Tutkittavaksi ottaminen ... II-2913
— Perusteltavuus ... II-2914
Kanneperusteen toinen osa ... II-2916
Kanneperusteen kolmas osa ... II-2917
Kanneperusteen neljäs osa ... II-2918
Kanneperusteen viides osa ... II-2920
Oikeudenkäyntikulut ... II-2921